

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2022-44-2-108-116>

ПОНОВЛЕННЯ СТРОКУ ЗВЕРНЕННЯ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ПЕНСІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Галкін В.Л.

RENEWALING OF THE APPLICATION PERIOD FOR AWARDING OF A PENSION IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

Halkin V.

Стаття присвячена вивченню конституційно-правової проблеми поновлення строку звернення за призначенням пенсії в умовах воєнного стану та в інших обставинах непереборної сили і пошуку шляхів її законодавчого вирішення.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, строк звернення за пенсією, внутрішньо переміщені особи, воєнний стан

Постановка проблеми. Загарбницьке широкомасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року та послідовні жорстокі бойові дії призвели до нової наймасовішої хвилі внутрішнього переміщення в Україні з початку бойових дій, які розпочала російська федерація ще у 2014 році.

За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України, кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які перемістилися з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, а також Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, та з територій бойових дій Житомирської, Київської, Чернігівської, Сумської, Харківської, Запорізької, Херсонської, Миколаївської та Дніпропетровської областей і міста Києва станом на 11 травня

2022 року становила понад 8 мільйонів осіб [1]. Значна їх частина – це особи пенсійного віку, а також ті, хто отримують інші види пенсії.

Процес масового внутрішнього переміщення суттєво вплинув на реалізацію громадянами права пенсійного забезпечення, що не може залишатися поза увагою наукових пошуків шляхів вирішення проблем реалізації цього права. Адже, як зазначив Прилипко С.М., «пенсійні правовідносини посідають особливе, центральне місце в соціальному забезпеченні та є ядром відносин із соціального забезпечення» [2, с.156].

До основних проблем, з якими зіткнулись пенсіонери з числа ВПО після введення воєнного стану можна віднести наступні:

- неможливість переведення виплати пенсії у банківську установу та

отримання раніше невикладених сум маломобільним пенсіонерам;

- неможливість здійснення призначення пенсії в зв'язку з втратою документів та блокуванням доступу до електронних документів, поданих до 24.02.2022;
- відсутність законодавчої норми щодо поновлення пенсійним органом пропущеного строку звернення за призначенням пенсії.

Якщо перші дві проблеми частково вирішено шляхом подання відповідних заяв маломобільними пенсіонерами до пенсійного органу через вебпортал ПФУ з використанням кваліфікованого електронного підпису, а також можливість переадресування пенсії за новим місцем проживання з використання «гарячої лінії» Укрпошти, то проблема поновлення строку звернення за пенсією, який пропущено в зв'язку з бойовими діями та їх наслідками до сих пір залишається без законодавчої відповіді. Тому слід погодитися з Лукаш С.С., що від того наскільки повно та всебічно опрацьовані питання, пов'язані із їх правовим регулюванням, залежить і рівень забезпечення прав, свобод та обов'язків учасників відповідних правовідносин [3, с.127].

Стан дослідження. Проблема законодавчої невизначеності поновлення строку звернення за призначенням пенсії, якщо такий строк пропущений з поважних причин не є новою. Адже ні Закон України «Про пенсійне забезпечення», ні Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» не передбачали і не передбачають можливості поновлення цього строку пенсійним органом.

Водночас в юридичній науці окресленій проблемі ніколи не приділялася увага. Це пов'язано з тим, що в Україні з часів незалежності ніколи не вводився

воєнний стан на всій території держави, були відсутні обставини непереборної сили, які б могли вплинути на своєчасність звернення за призначенням пенсії таким чином, щоб у людини взагалі протягом законодавчо встановленого строку звернення за пенсією для її призначення з дати виникнення права на неї була б відсутня будь-яка можливість звернення до пенсійного органу, як особисто, так і з використанням комп'ютерних технологій – через особистий кабінет пенсіонера на вебпорталі ПФУ.

Навіть окупація частини України та початок бойових дій у 2014 році, які стали причиною значної хвилі внутрішньої міграції не вплинули на процес вивчення окресленої проблеми. А тому можна говорити, що питання поновлення строку звернення з заявою про призначення пенсії до цього часу на науковому рівні залишається взагалі не розкритим.

Саме тому метою статті є дослідження конституційно-правової проблематики поновлення строку звернення за пенсією з метою забезпечення реалізації фундаментального соціального права та недопущення втручання в майнові права громадян, які опинилися в особливих обставинах, що об'єктивно унеможливають реалізацію права на пенсійне забезпечення та пошук шляхів законодавчого вирішення цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу. З початком широкомасштабного вторгнення російських окупаційних військ багато міст по всій Україні потерпають від постійних ракетних ударів. Безліч територіальних громад в регіонах, які зазнали безпосереднього вторгнення ворога потерпають від потужних авіаційних бомбардувань, ракетних ударів, артилерійських обстрілів, в деяких точках вуличні бої.

Через триваючу агресію дотепер під вогневим ураженням окупанта залишаються тисячі населених пунктів, значно збільшилася площа окупованих територій в порівнянні з тими, які були станом на 23.02.2022р. В таких населених пунктах місцеві мешканці вимушені перебувати у бомбосховищах з метою збереження власного життя. Вказані умови позбавляють громадян об'єктивної можливості звернення до пенсійного органу з заявою про призначення пенсії.

Окреслена проблема має особливе значення тому, що право на пенсію – це конституційне право громадян. Стаття 46 Конституції України встановлює, що «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом». Крім того, Конституція гарантує розмір такого забезпечення на рівні, який не може бути нижчим за прожитковий мінімум: «пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом» [4].

Особливості пенсійного забезпечення розкриваються в спеціальному законодавстві. Строк з якого призначається пенсія визначений у статті 45 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Зокрема в ній містяться норми, які визначають, що пенсія призначається з дня звернення, крім таких випадків:

1) пенсія за віком призначається з дня, що настає за днем досягнення пенсійного віку, *якщо звернення за пенсією відбулося не пізніше трьох місяців з дня*

досягнення особою пенсійного віку. При цьому пенсія за віком, що призначається автоматично (без звернення особи), - з дня, що настає за днем досягнення пенсійного віку, крім випадків відсутності в системі персоніфікованого обліку відомостей про страховий стаж застрахованої особи, необхідний для призначення пенсії за віком при досягненні пенсійного віку. У разі якщо документи про страховий стаж не подані протягом трьох місяців з дня досягнення застрахованою особою пенсійного віку, вважається, що застрахована особа виявила бажання одержувати пенсію з більш пізнього віку.

При відстрочці часу призначення пенсії за віком пенсія призначається за заявою пенсіонера з дня, що настає за останнім днем місяця, в якому набуто повний місяць страхового стажу (у тому числі сумарно) для відстрочки часу виходу на пенсію, якщо звернення за пенсією відбулося не пізніше трьох місяців з такого дня.

2) пенсія по інвалідності призначається *з дня встановлення інвалідності, якщо звернення за пенсією відбулося не пізніше трьох місяців з дня встановлення інвалідності;*

У такому самому порядку призначається пенсія по інвалідності в розмірі пенсії за віком, якщо вимоги частини другої статті 33 цього Закону виконані на день встановлення інвалідності, і з дня виникнення такого права - якщо вимоги частини другої статті 33 цього Закону виконані в період після встановлення інвалідності до дня звернення за призначенням пенсії по інвалідності.

У разі коли вимоги частини другої статті 33 цього Закону виконані після призначення пенсії по інвалідності, пенсія по інвалідності в розмірі пенсії за віком призначається з дня настання такого права, *якщо звернення за призначенням пенсії по*

інвалідності в розмірі пенсії за віком відбулося не пізніше трьох місяців з дня настання такого права.

3) пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається з дня, що настає за днем смерті годувальника, якщо звернення про призначення такого виду пенсії надійшло протягом 12 місяців з дня смерті годувальника [5].

Тобто законодавець фактично встановив право особи на призначення пенсії за віком з дня виникнення такого права за умови, якщо заяву про призначення подано не пізніше трьох місяців з дня досягнення пенсійного віку. Такий же часовий проміжок надано для призначення пенсії по інвалідності з дня її встановлення, а для призначення пенсії по втраті годувальника – один рік після смерті годувальника. В інших випадках пенсія призначається з дня звернення з відповідною заявою.

Водночас напад росії показав, що пенсійне законодавство не готове повною мірою захистити конституційне право особи на пенсійне забезпечення. Особливо гостро ця проблема торкнулася саме внутрішньо переміщених осіб, які були позбавлені можливості своєчасно звернутися з заявою про призначення пенсії через бойові дії та окупацію частини регіонів України. Через що багатьма було пропущено встановлені законом строки звернення за призначенням пенсії.

Іншими словами законодавство виявилось не ефективним, адже взагалі не містить норм, які б надавали пенсійному органу право призначати пенсію з дня виникнення на неї, якщо встановлений строк звернення за її призначенням пропущено з поважних причин, наприклад, коли це сталося не по волі пенсіонера, а було зумовлено обставинами, які об'єктивно завадили цьому, були непереборними.

У світлі євроінтеграції не можна не погодитися з Тищенко О.В. який відзначив, що «ефективне правове регулювання системи соціального забезпечення – це показник поступу держави в світову спільноту» [6, с.9].

Після введення в Україні воєнного стану через напад росії тисячі громадян України опинилися в ситуації, коли вони вочевидь з незалежних від них підстав позбавлені можливості звернутися за пенсією своєчасно.

В більшості випадків такими громадянами є внутрішньо переміщені особи, а вони потребують особливого захисту [7, с.91]. Адже на їх вразливості наголошує і Комітет міністрів Ради Європи: «внутрішньо переміщені особи не повинні зазнавати дискримінації через їхнє переміщення. Держави члени повинні вжити належних і ефективних заходів для забезпечення рівного ставлення до внутрішньо переміщених осіб, а також до них та інших громадян. У результаті цього може виникнути зобов'язання розглянути питання щодо особливого поводження з внутрішньо переміщеними особами з огляду на їхні потреби» [8].

При цьому необхідно пам'ятати, що зміст конституційного права пенсійного забезпечення включає в себе конституційний обов'язок держави забезпечувати фінансову підтримку в сумі, яка не може бути меншою ніж встановлений законом прожитковий мінімум у разі втрати працездатності (пенсія по інвалідності), втрати годувальника (пенсія в разі втрати годувальника), та в старості (пенсія за віком), а також в інших випадках (пенсія за вислугу років), визначених законом [9, с.29].

Слід відзначити, що частково проблему реалізації права пенсійного забезпечення в умовах воєнного стану було вирішено для пенсіонерів з числа інвалідів,

проте лише для тих, кому пенсія вже призначена, а повторний медичний огляд мав відбутися вже після введення в Україні воєнного стану.

Постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2022 № 390 «Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін щодо строку повторного огляду осіб з інвалідністю та продовження строку дії деяких медичних документів в умовах воєнного стану» [10] внесені зміни, зокрема до постанови Кабінету Міністрів України від 08.03.2022 № 225 «Деякі питання порядку проведення медико-соціальної експертизи на період дії воєнного стану на території України» [11] (Постанова № 225).

Згідно з пунктом 3 Постанови № 225 повторний огляд, строк якого припав на період дії воєнного стану на території України, переноситься на строк після припинення або скасування воєнного стану, але не пізніше шести місяців після його припинення або скасування за умови неможливості направлення осіб з інвалідністю та осіб, яким встановлено ступінь втрати професійної працездатності (у відсотках), лікарсько-консультативною комісією на медико-соціальну експертизу відповідно до Положення про медико-соціальну експертизу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1317.

При цьому інвалідність та ступінь втрати професійної працездатності (у відсотках) *продовжується до останнього числа шостого місяця після припинення або скасування періоду дії воєнного стану*, якщо раніше не буде проведено повторний огляд.

Проблема ж пропуску строку зі зверненням саме про призначення пенсії вперше залишається невирішеною і до цього часу, що жодним чином не зміцнює встановлення в державі принципу верховенства права, а навпаки – вносить

правову невизначеність при тім, що право громадян на пенсійне державне забезпечення в старості, а також у разі постійної або тривалої втрати працездатності, а також в інших складних життєвих ситуаціях – це одне із фундаментальних конституційних соціальних прав [12, с.75].

До того ж законодавча невизначеність питання поновлення строків звернення про призначення пенсії негативно впливає на суспільство загалом, адже важко стверджувати про зростання довіри громадян до органів влади при відсутності ефективного правового регулювання окресленої проблеми, коли громадяни фактично втрачають частину своїх коштів у вигляді пенсії через неможливість звернутися вчасно до пенсійного органу з поважних причин. Саме тому вірно стверджує П.В. Кіндрат, що ефективне законодавство – запорука гармонійного розвитку суспільства і держави, адже воно зменшує конфліктність, а тому сприяє її процвітанню [13, с.55].

Доречно вказати, що 23 вересня 2022 року Чернігівський окружний адміністративний суд прийняв рішення у справі 620/4822/22, яким задовольнив позов пенсіонера до Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області та визнав протиправною бездіяльність Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області щодо призначення пенсії по інвалідності з 28.12.2022. Суд зобов'язав призначити позивачу пенсію по інвалідності відповідно до ст. 30 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» з дня встановлення інвалідності, а саме з 28.12.2021 (а не з дня звернення за пенсією) та виплатити виниклу заборгованість з урахуванням раніше виплачених сум.

Суть справи полягала в тому, що у зв'язку зі встановленням групи інвалідності, позивач звернувся до відповідача з заявою про призначення пенсії по інвалідності від 12.04.2022, в якій з поміж іншого, зазначив, що за призначенням пенсії вчасно не звернувся в зв'язку з початком в Чернігівській області бойових дій. Пенсійний орган призначив пенсію, однак не з дати виникнення права на неї, тобто з 28.12.2021р., а з моменту звернення з заявою про призначення пенсії – 12.04.2022 тому що позивач пропустив встановлений тримісячний строк звернення за пенсією.

Задовольняючи позовні вимоги суд виходив з того, що в Україні до закінчення у позивача тримісячного строку звернення за пенсією було введено воєнний стан. Місто Чернігів та Чернігівська область в період з 24.02.2022 по квітень 2022 року перебували в зоні активних бойових дій, а відповідно до наказів Пенсійного фонду України від 24.02.2022 №300 з 01.03.2022 встановлено простій, наказом №35 від 01.03.2022 функції Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області щодо нарахування пенсій та підготовки виплатних документів покладено на Головне управління Пенсійного фонду України в Черкаській області, а наказом Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області «Про встановлення простою» від 31.03.2022 №550 з 01.04.2022 в Головному управлінні Пенсійного фонду України в Чернігівській області встановлено простій, який продовжився до 25.04.2022.

Судом не було також залишено поза увагою, що законодавчо встановлена можливість звернення особи до органу Пенсійного фонду як особисто із заявою, так і через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України. Майбутній пенсіонер може скористатись цим правом на

власний розсуд, зважаючи на наявну в нього технічну можливість це зробити.

У той же час, суд наголосив, що під час ведення на конкретній території активних бойових дій у особи могли бути тимчасові складнощі зі зв'язком, доступом до мережі інтернет, що унеможливило скористатись правом звернення за призначенням пенсії через вебпортал електронних послуг. При цьому позивач майже одразу після закінчення активних бойових дій на території області, не зволікаючи проявив активні дії для поновлення своїх прав та інтересів.

Суд дійшов висновку, що позивачем доведено, що в даному конкретному випадку саме ці конкретні обставини (введення військового стану та перебування Чернігівської області в зоні активних бойових дій) мали непереборний характер для позивача, що виключало можливість останнього звернутись із заявою до Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області в строк до 28.03.2022р.

При цьому суд акцентував увагу, на тому, що позивач звернувся до Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області 12.04.2022, тобто майже одразу після закінчення активних бойових дій на території області, не зволікаючи проявив активні дії для поновлення своїх прав та інтересів.

Таким чином, суд дійшов висновку, що позивачем доведено, що в даному конкретному випадку саме ці конкретні обставини (введення військового стану та перебування Чернігівської області в зоні активних бойових дій) мали непереборний характер для позивача, що виключало можливість останнього звернутись із заявою до Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області в строк до 28.03.2022. [14].

Реалізація права пенсійного забезпечення неодноразово розглядалася Європейським судом з прав людини. В рішенні по справі «Пічкур проти України» було наголошено, якщо в Договірній державі є чинне законодавство, яким передбачено право на соціальні виплати, обумовлені або не обумовлені попередньою сплатою внесків, це законодавство має вважатися таким, що породжує майновий інтерес, який підпадає під дію ст. 1 Першого протоколу, для осіб, що відповідають вимогам такого законодавства [15].

Слід погодитися в цьому сенсі з Берназюк Я.О., який відзначає, що право на пенсію включається в поняття терміну «майно» в розумінні ст. 1 Першого протоколу до Конвенції та має автономне значення, тобто не обмежується власністю на якісь матеріальні речі і не залежить від формальної класифікації у внутрішньому праві країни: сукупність інших прав та інтересів, які складають активи, також можуть підпадати під поняття права власності, а отже і під поняття майна [16, с. 25].

Тобто законодавча неврегульованість питання призначення пенсії з дати набуття права у випадку пропуску строків за її зверненням з поважних причин призводить до порушень Європейської конвенції з прав людини. Це також є порушенням вимоги «якості закону», передбачену Конвенцією та не забезпечує адекватний захист від свавільного втручання публічних органів державної влади у майнові права пенсіонерів [17].

До того ж відмова у призначенні пенсії з дати виникнення права на неї через пропуск строку за її зверненням в зв'язку з обставинами непереборного характеру можна розцінювати як пряму дискримінацію. А як слушно відзначив Нестерович В.Ф. «невід'ємним елементом правового статусу

людини та громадянина є заборона будь-якої дискримінації [18, с.86].

Слід наголосити, що фактична відмова у призначенні пенсії з дати виникнення такого права, якщо звернення за пенсією не відбулося вчасно через непереборні обставини може і має бути розцінено як фактичне позбавлення права на пенсію. Тому слід зважувати, що ЄСПЛ дотримується трьох основних критеріїв для оцінки відповідності Конвенції втручання в право особи на мирне володіння його майном (принцип правомірного втручання):

1) чи мало таке втручання законний характер;

2) чи таке втручання переслідує інтереси суспільства;

3) чи пропорційне втручання у право на мирне володіння майном визначеним цілям [16, с.31].

Саме тому можна стверджувати, що відсутність законодавчих механізмів поновлення строку звернення за призначенням пенсії в умовах воєнного стану, коли велика кількість громадян перебувала або перебуває в таких життєвих обставинах, які позбавляють можливості звернутися до пенсійних органів для своєчасної реалізації конституційного права на пенсію та, як наслідок, фактична відмова у пенсії з моменту набуття такого права може розцінюватися як протиправне та непропорційне втручання в мирне володіння майном та таке, що не може переслідувати інтереси суспільства.

Висновок. Наразі правовий механізм поновлення пропущеного строку звернення за пенсією у національному законодавстві відсутній. Це породжує порушення в реалізації фундаментального конституційного права – права пенсійного забезпечення.

Враховуючи сучасні виклики та вже фактично існуючу правову невизначеність з

цього питання, необхідний подальший глибокий аналіз та вивчення окресленої проблеми з метою вдосконалення діючого пенсійного законодавства.

Вважаємо, що подолання вказаної прогалини можна вирішити шляхом прийняття законодавчих норм, які б надавали пенсійному органу можливість призначати пенсію з дати виникнення на неї права навіть у випадках пропуску строку звернення з відповідною заявою, якщо це сталося у період дії воєнного стану та (або) викликано обставинами непереборної сили.

Література:

1. Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні перевищила 8 млн людей: звідки й куди їхали найбільше. URL: <https://minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenyh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy> (дата звернення: 15.05.2022).
2. Прилипка С. М. Предмет права соціального забезпечення : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05. Х., 2007. - 382 с.
3. Лукаш С.С. Деякі аспекти диференціації регулювання праці як прояв механізму правового регулювання у трудовому праві. 2007. №2. Форум права. С. 126-132.
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР . *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 49-51. Ст. 376.
6. Тищенко О.В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування і розвитку галузі : монографія . Київ : ДП «Прінт Сервіс», 2014. С. 9.
7. Петросян К.Є., Котова Л.В. Реалізація права на соціальний захист внутрішньо переміщеними особами: в аспекті забезпечення принципу верховенства права. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2021. №1 (41) С. 86-97
8. Рекомендація Res (2006) 6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб / Комітет Міністрів Ради Європи. 05.04.2006. URL: <https://rm.coe.int/16806b5ab1> (дата звернення: 01.10.2022).
9. Галкін В. Пенсійне забезпечення внутрішньо переміщених осіб в аспекті конституційного обов'язку держави. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2021. №1. С. 25-34.
10. Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін щодо строку повторного огляду осіб з інвалідністю та продовження строку дії деяких медичних документів в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2022р. №390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.11.2022).
11. Деякі питання порядку проведення медико-соціальної експертизи на період дії воєнного стану на території України. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.03.2022р. №225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2022-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 05.11.2022).
12. Галкін В. Конституційно-правові засади пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. №116, 3 (Груд 2020). С. 75-82.
13. Кіндрат П.В. Ефективність законодавства: понятійно-термінологічний аспект. «Правова інформатика». 2014. № 3(43)/2014. – С. 55
14. Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 23.09.2022р. у справі 620/4822/22. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/106411716> (дата звернення: 10.10.2022).
15. Рішення у справі Пічкур проти України (Pichkur v. Ukraine). Рішення Європейського суду з прав людини від 07.11.2013р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_984#Text (дата звернення: 12.03.2021).
16. Берназюк Я. О. Конституційне право на соціальний захист громадян України в світлі положень конвенції про захист прав людини і основоположних свобод URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/bernaziuk_14_08_20.pdf (дата звернення: 01.10.2022)ю
17. Рішення у справі Щокін проти України (Shchokin v. Ukraine). Рішення Європейського суду з прав людини від 14.10.2010р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858#Text (дата звернення: 02.10.2022).

18. Нестерович В.Ф. Заборона дискримінації як важливий міжнародний та конституційний принцип в галузі прав людини. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2020. № 5. С. 86-122.

References:

1. Kilkist vnutrishno peremishchenykh osib (VPO) v Ukraini perevyshchyla 8 mln liudei: zvidky y kudy yikhaly naibilshe. URL: <https://minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenykh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy> (data zvernennia: 15.05.2022).

2. Prylypko S. M. Predmet prava sotsialnoho zabezpechennia : dys. ... dokt. yuryd. nauk: 12.00.05. Kh., 2007. - 382 s.

3. Lukash S.S. Deiaki aspekty dyferentsiatsii rehuliuвання прати як проіав механізму правового rehuliuвання u trudovomu pravi. 2007. №2. Forum prava. S. 126-132

4. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR . Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141.

5. Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 9 lypnia 2003 roku № 1058-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003. №№ 49-51. St. 376.

6. Tyshchenko O.V. Pravo sotsialnoho zabezpechennia Ukrainy: teoretychni ta praktychni problemy formuvannia i rozvytku haluzi : monohrafiia . Kyiv : DP «Print Servis», 2014. S. 9.

7. Petrosian K.Ie., Kotova L.V. Realizatsiia prava na sotsialnyi zakhyst vnutrishno peremishchenymy osobamy: v aspekti zabezpechennia pryntsyphu verkhovenstva prava. Aktualni problemy prava: teoriia i praktyka. 2021. №1 (41) S. 86-97

8. Rekomendatsiia Rec (2006) 6 Komitetu ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam shchodo vnutrishno peremishchenykh osib / Komitet Ministriv Rady Yevropy. 05.04.2006. URL: <https://rm.coe.int/16806b5ab1> (data zvernennia: 01.10.2022).

9. Halkin V. Pensiine zabezpechennia vnutrishno peremishchenykh osib v aspekti konstytutsiinoho oboviazku derzhavy. Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka. 2021. No1. S. 25-34.

10. Pro vnesennia do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy zmin shchodo stroku povtornoho ohliadu osib z invalidnistiu ta prodovzhennia stroku dii deiakykh medychnykh dokumentiv v umovakh voiennoho stanu. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.03.2022r. №390.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2022-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 05.11.2022).

11. Deiaki pytannia poriadku provedennia medyko-sotsialnoi ekspertyzy na period dii voiennoho stanu na terytorii Ukrainy. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.03.2022r. №225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2022-%D0%BF#Text> (Data zvernennia: 05.11.2022).

12. Halkin V. Konstytutsiino-pravovi zasady pensiinoho zabezpechennia vnutrishno peremishchenykh osib. Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. 2020. №116, 3 (Hrud 2020). S. 75-82.

13. Kindrat P.V. Efektyvnist zakonodavstva: poniatiino-terminolohichni aspekt. «Pravova informatyka». 2014. № 3(43)/2014. – S. 55

14. Rishennia Chernihivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 23.09.2022r. u spravi 620/4822/22. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/106411716> (data zvernennia: 10.10.2022).

15. Rishennia u spravi Pichkur proty Ukrainy (Pichkur v. Ukraine). Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 07.11.2013r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_984#Text (data zvernennia: 12.03.2021).

16. Bernaziuk Ya. O. Konstytutsiine pravo na sotsialnyi zakhyst hromadian Ukrainy v svitli polozhen konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/bernaziuk_14_08_20.pdf (data zvernennia: 01.10.2022)iu

17. Rishennia u spravi Shchokin proty Ukrainy (Shchokin v. Ukraine). Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 14.10.2010r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858#Text (data zvernennia: 02.10.2022).

18. Nesterovych V.F. Zaborona dyskryminatsii yak vazhlyvyi mizhnarodnyi ta konstytutsiinyi pryntsyph v haluzi prav liudyny. Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia. 2020. № 5. S. 86-122.

19. Halkin V. Renewing of the application period for awarding of a pension in conditions of martial law in Ukraine – Article.

The article is devoted to the study of the constitutional and legal problem of renewing the deadline for applying for a pension in the conditions of martial law and in other circumstances of force majeure and finding ways of its legislative solution.

Taking into account modern challenges and the already existing legal uncertainty on this issue,

further in-depth analysis and study of the outlined problem is necessary in order to improve the current pension legislation.

We believe that overcoming the specified gap can be solved by adopting legislative norms that would give the pension authority the opportunity to assign a pension from the date of the right to it, even in cases of missing the deadline for applying with the relevant application, if it happened during the period actions of martial law and (or) caused by circumstances of force majeure.

Keywords: *pension provision, pension application period, internally displaced persons, martial law.*

Авторська довідка:

Галкін Вячеслав Леонідович - аспірант кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка.
<https://orcid.org/0000-0002-1941-5391>

Стаття надійшла до редакції: 05 грудня.2022 р.